

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NICHOLASE EMILIOUA
přednesené dne 12. června 2025¹

Věc C-77/24 [Wunner]ⁱ

NM,
OU
proti
TE

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko)]

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Soudní spolupráce v občanských věcech – Právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy – Nárok z titulu občanskoprávní odpovědnosti uplatněný spotřebitelem, který má obvyklé bydliště v jednom členském státě, proti jednatelům společnosti provozující on-line hazardní hry se sídlem v jiném členském státě – Nárok založený na údajném porušení vnitrostátní právní úpravy hazardních her prvního členského státu – Nařízení (ES) č. 864/2007 – Působnost – Výjimky – Článek 1 odst. 2 písm. d) – Mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z práva obchodních společností – Povaha právního základu věci – Porušení povinnosti nebo zákazu stanovených *erga omnes* – Irrelevance uvedené výjimky – Určení rozhodného práva – Článek 4 odst. 1 – Země, kde „škoda“ vznikla – Země, z níž se hráč účastní on-line hazardních her“

I. Úvod

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko), se týká nároku z občanskoprávní odpovědnosti uplatněné u rakouských soudů spotřebitelem, který má obvyklé bydliště v Rakousku, proti bývalým jednatelům společnosti provozující hazardní hry se sídlem na Maltě (nyní v úpadku). Spotřebitel tvrdí, že nabízení on-line hazardních her uvedenou společností v Rakousku bez koncese požadované právem uvedeného státu představuje civilní delikt (který mu způsobil značné finanční ztráty), za který nesou uvedení jednatelé odpovědnost.

2. Předkládající soud musí rozhodnout, zda se zmíněný civilní delikt řídí rakouským nebo maltským právem, přičemž v této souvislosti žádá o objasnění dvou otázek. Zaprvé se táže, zda se na takový civilní delikt použije nařízení (ES) č. 864/2007² (dále jen „nařízení Řím II“). Konkrétně si

¹ – Původní jazyk: angličtina.

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného ze zúčastněných.

² – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (Úř. věst. 2007, L 199, s. 40).

uvedený soud klade otázku, zda se čl. 1 odst. 2 písm. d) zmíněného aktu, který ze své působnosti vyjímá mimosmluvní závazkové vztahy, které „vyplývají z práva obchodních společností“, vztahuje i na dotčený druh odpovědnosti jednatelů za jednání společnosti. Za předpokladu, že by tomu tak nebylo, se předkládající soud táže na výklad obecného pravidla zakotveného v čl. 4 odst. 1 uvedeného nařízení, podle kterého se mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, řídí právem země, kde „škoda“ vznikla. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, co přesně je onou „škodou“ a kde vznikla, s ohledem na tyto nároky.

II. Právní rámec

A. Nařízení Řím II

3. Článek 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II stanoví, že se z oblasti působnosti uvedeného nařízení vyjímají „mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z práva obchodních společností [...] a týkají se například [...] osobní odpovědnosti vedoucích osob [...] za závazky obchodní společnosti [...]“.

4. Článek 4 nařízení Řím II, nadepsaný „Obecné pravidlo“, ve svém prvním odstavci stanoví, že „[n]estanovali-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepříjemné následky této skutečnosti“.

B. Rakouské právo

5. Ustanovení § 1301 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (všeobecný občanský zákoník, dále jen „rakouský všeobecný občanský zákoník“) stanoví, že „[o]dpovědnost za protiprávně způsobenou škodu může nést několik osob, pokud k ní přispěly společně, přímým či nepřímým způsobem, naváděním, vyhrůžkami, příkazy, napomáháním, přechováváním a podobně; nebo i jen opomenutím zvláštní povinnosti zabránit újmě“.

6. Ustanovení § 1311 rakouského všeobecného občanského zákoníku stanoví, že „[p]ouhá náhoda postihuje toho, v jehož jmění nebo osobě se sběhla. Způsobil-li ovšem někdo náhodu svým zaviněním, dopustil se porušení zákona, jehož cílem je předcházet náhodným poškozením [...] ručí za veškerou újmu, k níž by jinak nedošlo“.

7. Ustanovení § 3 Glücksspielgesetz (zákon o hazardních hrách, dále jen „rakouský zákon o hazardních hrách“) uvádí, že „[n]ení-li v tomto spolkovém zákoně stanoveno jinak, je právo na provozování hazardních her vyhrazeno spolkovému státu (monopol na hazardní hry)“.

III. Skutkový stav, vnitrostátní řízení a předběžné otázky

8. Z předkládacího rozhodnutí a ze skutečností obsažených ve spise vyplývá, že společnost Titanium Brace Marketing Limited (dále jen „Titanium“), v současné době v insolvenční, nabízela on-line hazardní hry ze svého sídla na Maltě. Nacházela se tam všechna zařízení, včetně serverů, používaná pro uvedenou činnost. V rozhodné době byli jednateli uvedené společnosti NM a OU. Titanium se ve své činnosti zaměřovala na několik zemí, včetně Rakouska, a to

prostřednictvím internetových stránek www.drueckglueck.com. Spotřebitelé se mohli na uvedených internetových stránkách účastnit hraní dotčených her ze zmíněné země. Titanium byla držitelkou koncese na hazardní hry vydané maltskými orgány v souladu s maltským právem. Nebyla však držitelkou koncese na hazardní hry v Rakousku v souladu s rakouským zákonem o hazardních hrách.

9. Aby se mohli spotřebitelé účastnit on-line hazardních her, museli si otevřít účet (dále jen „hráčský účet“) na internetové stránce společnosti Titanium, jehož součástí byl i souhlas spotřebitele se všeobecnými podmínkami uvedené společnosti (čímž fakticky došlo k uzavření smlouvy o hazardních hrách s touto společností). Následně si museli uvedený účet nabít použitím jedné z navržených metod, jako je platba kreditní kartou nebo bankovním převodem. Při hraní hazardní hry byly uzavřené sázky z tohoto hráčského účtu odepsány. Též výhry by byly na uvedený účet připsány. Zákazníci mohli společnost Titanium požádat o vyplacení zůstatku na svém hráčském účtu.

10. Společnost Titanium měla v souladu s maltským právem bankovní účet (dále jen „bankovní účet na ochranu hráčů“), který byl spravován bankou se sídlem na Maltě, na který ukládala částky odpovídající souhrnným zůstatkům na všech hráčských účtech. Uvedené peněžní prostředky tak byly vedeny odděleně od ostatního majetku společnosti, aby bylo zaručeno uspokojení nároků hráčů v případě úpadku.

11. V období od 14. listopadu 2019 do 3. dubna 2020 se TE, spotřebitel s obvyklým bydlištěm ve Vídni (Rakousko), účastnil on-line hazardních her prostřednictvím internetových stránek společnosti Titanium. Za účelem nabití svého hráčského účtu převedl peníze ze svého osobního bankovního účtu spravovaného bankou se sídlem v Rakousku na bankovní účet na ochranu hráčů na Maltě. Během uvedeného období utrpěl ztrátu v celkové výši 18 547,67 eura, která vznikla v důsledku uvedené činnosti.

12. TE zažaloval NM a OU u Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Zemský soud pro občanskoprávní věci ve Vídni, Rakousko) z titulu občanskoprávní odpovědnosti, přičemž uvedenou žalobou se domáhal náhrady škody odpovídající výši jeho ztrát z hazardních her navýšených o úroky a náklady. TE tvrdil, že nabídka on-line hazardních her v Rakousku bez koncese požadované rakouským zákonem o hazardních hrách představuje porušení uvedeného zákona. Jako jednatele společnosti Titanium nesli NM a OU odpovědnost za jednání společnosti. Vzhledem k tomu, že rakouský zákon o hazardních hrách byl koncipován (mimo jiné) tak, aby zabránil vzniku újmy na straně rakouských spotřebitelů, představoval „ochrannou normu“ (*Schutzgesetze*) ve smyslu § 1311 rakouského všeobecného občanského zákoníku. Podle § 1311 rakouského všeobecného občanského zákoníku je porušení takových „ochranných norem“ civilním deliktem, za který nesli NM a OU osobní odpovědnost vůči zákazníkům společnosti Titanium. TE rovněž tvrdil, že soud, u něhož byla podána žaloba, má mezinárodní příslušnost podle čl. 7 odst. 2 nařízení (EU) č. 1215/2012³ (dále jen „nařízení Brusel Ia“).

13. NM a OU odpověděli, že rakouské soudy mezinárodní příslušnost nemají. Podle jejich názoru čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia ve skutečnosti svěřuje příslušnost maltským soudům. Rovněž tvrdili, že nárok TE se neřídí rakouským právem, ale maltským právem, které takovou odpovědnost jednatele neuznává.

³ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1).

14. Rozhodnutím ze dne 27. dubna 2023 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Zemský soud pro občanskoprávní věci ve Vídni) žalobu zamítl pro nedostatek mezinárodní příslušnosti.

15. K odvolání podanému TE vydal Oberlandesgericht Wien (Vrchní zemský soud ve Vídni, Rakousko) dne 4. září 2023 rozhodnutí, v němž konstatoval, že rakouské soudy jsou příslušné k rozhodování o nároku TE na základě čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia. Zrušil tedy relevantní část prvoinstančního rozhodnutí a nařídil Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Zemský soud pro občanskoprávní věci ve Vídni), aby rozhodl ve věci samé.

16. NM a OU v důsledku výše uvedeného podali proti rozhodnutí Oberlandesgericht Wien (Vrchní zemský soud ve Vídni) opravný prostředek „Revisionsrekurs“ k Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud), který byl Oberlandesgericht Wien (Vrchní zemský soud ve Vídni) prohlášen za přípustný.

17. Vzhledem k tomu, že Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) měl na jedné straně za to, že příslušnost rakouských soudů podle nařízení Brusel Ia je podle všeho jasná, nicméně na druhé straně považoval za nejasnou otázku rozhodného práva, kterým se řídí nárok TE, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 1 odst. 2 písm. d) [nařízení Řím II] vykládán v tom smyslu, že se týká rovněž nároků na náhradu škody vůči orgánu společnosti, kterou věřitel společnosti opírá o deliktní náhradu škody z důvodu porušení ochranných norem (jako je například ustanovení práva upravujícího hazardní hry) tímto orgánem?

2) V případě záporné odpovědi na první otázku:

Musí být čl. 4 odst. 1 [nařízení Řím II] vykládán v tom smyslu, že se místo vzniku škody u žaloby na deliktní náhradu škody podané proti orgánu společnosti, která v Rakousku nabízí on-line hazardní hru, aniž má koncesi, z důvodu utrpených herních ztrát řídí

- a) místem, ze kterého hráč provádí platby ze svého bankovního účtu na hráčský účet vedený společností;
- b) místem, kde společnost vede hráčský účet, na němž se zaznamenávají platby hráče, zisky, ztráty a bonusy;
- c) místem, z něhož hráč prostřednictvím tohoto hráčského účtu provádí sázky, které v konečném důsledku vedly ke ztrátě;
- d) bydlištěm hráče jako místem, kde se nachází jeho pohledávka na vyplacení zůstatku na jeho hráčském účtu;
- e) místem, kde se nachází jeho hlavní majetek?“

18. Písemná vyjádření předložili NM a OU, TE, belgická a maltská vláda, jakož i Evropská komise. NM a OU, TE, rakouská, německá, belgická a maltská vláda, jakož i Komise byli zastoupeni na jednání, které se konalo dne 5. února 2025.

IV. Analýza

19. Projednávaná věc vychází z prostředí hazardních her nabízených on-line společnostmi se sídlem na Maltě. Obvykle platí, že jejich internetové stránky jsou v jiných členských státech nejen přístupné, ale jsou na ně i zaměřeny (prostřednictvím používaných jazyků, reklamy atd.). Uvedené společnosti sice podnikají na základě koncesí vydaných maltskými orgány v souladu s maltským právem (které se údajně vztahují na poskytování služeb v odvětví hazardních her nejen *na* Maltě, ale také z Malty), nicméně často nejsou držitelkami koncesí, které jsou podle práva cílových členských států požadovány k poskytování takových služeb v těchto cílových státech (resp. je jim, jako v případě Rakouska, poskytování uvedených služeb v cílovém státě zcela zakázáno, neboť na hazardní hry se zpravidla vztahuje státní monopol).

20. Uvedených on-line hazardních her se účastní významný počet spotřebitelů z těchto jiných členských států. Řada z nich přijde v důsledku tohoto hraní o značné částky. V posledních letech se takoví neúspěšní hráči pokoušeli získat náhradu za své ztráty tím, že podávali občanskoprávní žaloby u svých místních soudů proti maltským společnostem provozujícím hazardní hry. Typicky tvrdí, že vzhledem k tomu, že hry, které hráli, jim byly nabízeny protiprávně (neboť dotčený poskytovatel nepostupoval v souladu s právní úpravou členského státu, v němž spotřebitel hrál), je příslušná smlouva o hazardních hrách absolutně neplatná, což s sebou nese povinnost vrátit plnění, která si strany na základě uvedené smlouvy vzájemně poskytly, včetně sázek, které spotřebitel zaplatil. V Rakousku a Německu se taková řízení nyní dokonce stávají hromadnými soudními spory⁴. Ve většině případů jsou rakouské a německé soudy takovým žalobám podle všeho příznivě nakloněny.

21. Řízení zahájené TE před rakouskými soudy do tohoto kontextu zapadá, neboť i on se účastnil on-line hazardních her nabízených maltskou společností (Titanium) a prohrál značnou peněžní částku, kterou se snaží získat zpět. Jeho žaloba však vykazuje jistou zvláštnost. Jak již bylo zmíněno v bodě 12 výše, nesměruje proti samotné společnosti provozující hazardní hry (Titanium), ale proti dvěma jejím bývalým jednatelům a zadruhé nevychází z údajné protiprávnosti smlouvy o hazardních hrách a práva upravujícího restituční povinnost, ale z (rakouského) práva civilních deliktů.

22. Podle všeho lze říci, že rozhodnutí TE zaměřit se na NM a OU namísto společnosti Titanium je založeno na dvou důvodech. První důvod je poměrně běžný: společnost je v úpadku. Druhý důvod je naproti tomu mimořádný: v reakci na výše popsany hromadný soudní spor a s ohledem na finanční dopad, který by mohl mít na maltské společnosti provozující hazardní hry, přijal maltský zákonodárce dne 12. června 2023 zákon, „Bill 55“ (návrh zákona č. 55), kterým byl do maltského zákona o hazardních hrách vložen článek 56A. Zmíněné nové ustanovení v podstatě stanoví nejen to, že restituční žaloby hráčů jsou u maltských soudů nepřipustné, ale též že žádný zahraniční rozsudek, kterým bude takové žalobě vyhověno, nebude na Maltě uznán ani vykonán.

23. Otázka, kterým právem se řídí nárok TE, která je jediným předmětem předběžných otázek položených Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud)⁵, je pro výsledek řízení o uvedeném nároku klíčová. Jak uvádí předkládající soud, podle rakouského práva, jak je vykládáno v jeho judikatuře, by uvedený nárok pravděpodobně přiznan byl: podle § 1301 a 1311 rakouského všeobecného občanského zákoníku totiž mohou být jednatelé shledáni odpovědnými za porušení „ochranných

⁴ – Viz Pena, P., Schumann, H. a Peigné, M., „EU citizens lose out as Malta regulatory ‚sledgehammer‘ protects gambling giants“, *Investigate Europe*, 6. března 2025.

⁵ – V tomto stanovisku se tudíž *nebudu* zabývat otázkou slučitelnosti článku 56a maltského zákona o hazardních hrách s unijním právem.

norem“ (ve smyslu § 1311), kterého se dopustila společnost, přičemž relevantní části rakouského zákona o hazardních hrách jako „ochranné normy“ kvalifikovat lze. Naproti tomu podle tvrzení NM a OU maltské právo takovou odpovědnost neuznává.

24. V souladu s logickým pořadím otázek položených předkládajícím soudem se budu v následujících bodech zaprvé zabývat otázkou *použitelnosti* nařízení Řím II na takový nárok, jako je nárok, který uplatnil TE (část A, první předběžná otázka). Zadruhé se budu věnovat otázce rozhodného práva, kterým se uvedený nárok řídí, podle kolizní normy zakotvené v čl. 4 odst. 1 uvedeného nařízení (část B, druhá předběžná otázka). Zatřetí se též stručně vyjádřím k záležitosti, která jde nad rámec uvedených otázek a která je úzce spjata s druhým problémem, a sice možností nepoužít právo určené podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II na základě „únikové doložky“ stanovené v čl. 4 odst. 3 uvedeného nařízení (část C).

A. K použitelnosti nařízení Řím II (první předběžná otázka)

25. Článek 1 odst. 1 nařízení Řím II vymezuje jeho věcnou působnost. Podle uvedeného ustanovení se tento akt vztahuje na „mimosmluvní závazkové vztahy“ „občanského a obchodního práva“ „v případě kolize právních řádů“.

26. Uvedené podmínky jsou v projednávané věci splněny. Zaprvé situace, z níž nárok TE vychází, se týká „kolize právních řádů“: skutkové okolnosti jsou spjaty jak s Rakouskem, tak s Maltou, což vyvolává otázku, zda má být o uvedeném nároku rozhodnuto podle rakouského, nebo podle maltského práva. Zadruhé údajná povinnost NM a OU poskytnout TE náhradu, o kterou se nárok TE opírá, je zjevně „mimosmluvní“ ve smyslu nařízení Řím II: vyplývá z „civilního deliktu“ (v souladu s terminologií nařízení)⁶, kterého se údajně dopustili NM a OU a který spočívá v porušení zákazu uloženého zákonem každému bez ohledu na jakoukoli „smlouvu“ (a sice zákazu nabízet bez koncese hazardní hry veřejnosti v Rakousku, který stanoví rakouský zákon o hazardních hrách). Zatřetí uvedený spor se týká vztahů „občanského a obchodního práva“, neboť vznikl mezi soukromoprávními subjekty a podle běžných pravidel občanského práva.

27. Kolizní normy zakotvené v nařízení Řím II v zásadě určují právo rozhodné pro takový „mimosmluvní závazkový vztah“. Článek 1 odst. 2 uvedeného nařízení nicméně některé záležitosti z působnosti tohoto nařízení vylučuje. Konkrétně písmeno d) zmíněného ustanovení stanoví výjimku, podle které se uvedený akt nepoužije na „mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z práva obchodních společností“. Například upřesňuje, že se tato kategorie týká i „osobní odpovědnosti vedoucích osob [...] za závazky obchodní společnosti“.

28. V takto vymezeném kontextu se předkládající soud svou první otázkou táže, zda se výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II vztahuje na takový nárok, jako je nárok uplatněný TE proti NM a OU jakožto jednatelům společnosti Titanium.

29. Stejně jako TE, rakouská a belgická vláda a Komise mám za to, že nevztahuje.

30. Zaprvé při neexistenci odkazu na (jakékoli) vnitrostátní právo v čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II je třeba pro účely uvedeného nařízení definovat kategorii „mimosmluvních závazkových vztahů, které vyplývají z práva obchodních společností“ autonomně. V tomto ohledu je nutno přikládat zvláštní význam cíli sledovanému unijním normotvůrcem, pokud jde o dotčenou výjimku.

⁶ – Pokud jde o uvedenou definici, viz článek 2 nařízení Řím II.

31. Jak Soudní dvůr vysvětlil ve svém rozsudku BMA Nederland⁷, tímto cílem je v podstatě zajistit, aby určité záležitosti, které úzce souvisejí s „narozněním“ (založením), „životem“ (fungováním a činností) a „smrtí“ (zrušením) obchodních společností, a které v právu členských států obvykle podléhají zvláštním pravidlům odchylovajícím se od běžných pravidel občanského a obchodního práva, nadále podléhaly *jedinému* statutu, označovanému jako „právo rozhodné pro společnost“ (*lex societatis*).

32. Pokud by totiž do těchto záležitostí zasahovaly jiné soubory pravidel (např. obecné právo civilních deliktů), vykonávají-li společnosti své činnosti v několika státech, znamenalo by to pro ně značnou právní nejistotu (jakož i pro jejich členy, vedoucí osoby a věřitele). Naproti tomu jistota ve vztahu k rozhodnému právu použitelnému na společnost, stanovenému v čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II, má za cíl podpořit svobodu společností usazovat se a poskytovat služby kdekoli na vnitřním trhu v souladu s články 49 a 56 SFEU⁸.

33. S ohledem na cíl sledovaný čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II a závěr Soudního dvora v rozsudku BMA Nederland lze konstatovat, že se uvedená výjimka vztahuje na odpovědnost/„mimosmluvní závazkové vztahy“ vedoucích osob společností, včetně jednatelů, které existují „z důvodů vlastních právu obchodních společností“⁹. To platí v případech, kdy uvedená odpovědnost/„závazkový vztah“ vychází z porušení povinnosti (nebo zákazu) uložené takové vedoucí osobě z *důvodu její funkce* (což hypoteticky překračuje rámec povinností, které vyplývají pro všechny z běžných pravidel občanského a obchodního práva), bez ohledu na kvalifikaci takové povinnosti v rámci vnitrostátního *lex fori* nebo *lex causae*. Práva vedoucích osob, jakož i povinnosti, které jsou jim uloženy z důvodu jejich funkce, jsou totiž, obecně řečeno, neoddělitelně spjaty s každodenním řízením, fungováním, činnostmi, a tedy „životem“ společnosti. Uvedená práva a povinnosti navíc obvykle závisí na právní formě společnosti. Takové záležitosti by se tak měly řídit výlučně příslušným *lex societatis*. Dotčená odpovědnost/povinnost by z uvedeného důvodu měla být považována za „vyplývající z práva obchodních společností“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II. Právě to měl normotvůrce na mysli, když v uvedeném ustanovení hovoří o „osobní odpovědnosti vedoucích osob“¹⁰.

34. A naopak, jak tvrdí TE, belgická vláda a Komise, výjimka zakotvená v čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II se nemůže vztahovat na odpovědnost/„mimosmluvní závazkové vztahy“ vedoucí osoby společnosti, které vznikly „z důvodů [nikoli] vlastních právu obchodních společností [...]“¹¹. Jak tvrdí maltská vláda, vedoucím osobám společnosti by to sice přineslo určitou jistotu, pokud by *jakákoli* odpovědnost, která by jim mohla vzniknout při výkonu takové funkce bez ohledu na důvody, z nichž vyplývá, podléhala *jedinému* statutu *lex societatis*, nicméně přiznání

⁷ – Rozsudek ze dne 10. března 2022, BMA Nederland (C-498/20, dále jen „rozsudek BMA Nederland“, EU:C:2022:173, bod 54).

⁸ – Uvedená výjimka tak přispívá k cílům předvídatelnosti a právní jistoty, pokud jde o právo rozhodné pro „mimosmluvní závazkové vztahy“, a řádnému fungování vnitřního trhu, které sleduje nařízení Řím II (viz bod 6 odůvodnění uvedeného nařízení). Uvedené jistoty je však dosaženo pouze částečně. V případě neexistence unijní úpravy práva rozhodného pro společnosti se (jediné) *lex societatis*, kterým se společnost řídí, určí v každém sporu podle (vnitrostátních) kolizních norem soudu, u něhož byla podána žaloba. V tomto ohledu existují určité tradiční rozdíly v mezinárodním právu soukromém členských států: některé členské státy uplatňují právo země registrace, zatímco jiné uplatňují právo země, v níž se nachází „skutečné sídlo“ společnosti. Ačkoli by se tedy společnost měla řídit pouze jedním právem, nemusí se v každé zemi jednat o stejné právo.

⁹ – Rozsudek BMA Nederland (bod 54).

¹⁰ – V tomto smyslu viz rozsudek BMA Nederland (bod 55); Evropská komise, Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“) (COM(2003)427 final, důvodová zpráva, s. 9.

¹¹ – Rozsudek BMA Nederland (bod 54).

takto širokého rozsahu uvedené výjimce by vedlo k tomu, že by překročila rámec svého cíle, jak je vysvětleno v bodě 31 výše. Takové řešení by bylo ještě o to více nevhodné, že čl. 1 odst. 2 písm. d) musí být jakožto výjimka z působnosti uvedeného nařízení vykládán restriktivně¹².

35. Nárok uplatněný TE (a odpovídající odpovědnost/„mimosmluvní závazkový vztah“ NM a OU, z něhož uvedený návrh vychází) je sice zaměřen proti vedoucím osobám společnosti jednajícím v uvedeném postavení, nicméně týká se druhého výše popsaného případu. „Povinnost“ uložená NM a OU totiž vyplývá z porušení zákazu uloženého zákonem *nezávisle na jejich funkci* (konkrétně zákazu nabízet bez koncese hazardní hry veřejnosti v Rakousku, který je rakouským zákonem o hazardních hrách uložen *všem*). Takový zákaz a důsledky vyplývající z jeho porušení nesouvisí s každodenním řízením, fungováním, činnostmi, a tedy „životem“ uvedené společnosti. Je stanoven z jiných důvodů, „nikoli vlastních“ (včetně ochrany zájmů spotřebitelů).

36. Údajná odpovědnost/„mimosmluvní závazek“, který je NM a OU uložen, tak nelze považovat za závazek „vyplývající z práva obchodních společností“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II. Taková odpovědnost/„závazek“ tudíž spadá do působnosti uvedeného nařízení. Řídí se právem, které je určeno podle pravidel, jež jsou v něm stanoveny. V závislosti na uvedených pravidlech a skutkových okolnostech projednávané věci se může snadno stát, že se bude uvedené právo lišit od *lex societatis*, kterým se řídí společnost. Otázka práva rozhodného pro uvedený „závazek“ bude předmětem posouzení v následující části tohoto stanoviska.

37. Dotčený závěr není zpochybněn NM a OU ani argumentací předkládanou maltskou vládou, že jelikož osobou nabízející sporné hazardní hry v Rakousku byla přísně vzato společnost Titanium, a nikoli její jednatelé, mohla zákaz stanovený rakouským zákonem o hazardních hrách porušit pouze uvedená společnost. Údajný „mimosmluvní závazek“ vyplývající z takového civilního deliktu je *de facto* „závazkem společností“. Otázka, zda může vedoucí osoba společnosti nést „osobní odpovědnost“ za takový „závazek“ vůči poškozené třetí osobě, je v podstatě záležitostí „práva obchodních společností“. Taková odpovědnost existuje (pouze) v případě, že uvedená vedoucí osoba porušila povinnost řádné péče, kterou má z důvodu své funkce, aby bylo zajištěno, že společnost bude plnit své zákonné povinnosti¹³.

38. Na rozdíl od toho, co tvrdili uvedení vedlejší účastníci řízení, je totiž zaprvé nutno říci, že v případech, kdy se společnost dopustí civilního deliktu, musí být otázka, zda lze z toho vyplývající „mimosmluvní závazkový vztah“ přičítat vedoucím osobám uvedené společnosti, v podstatě rozhodnuta podle práva rozhodného pro uvedený „závazek“ (určeného podle nařízení Řím II)¹⁴. Pravidla občanskoprávní odpovědnosti členských států (stejně jako jejich trestněprávní předpisy) často přičítají jednání určité osoby jiné osobě, a to na základě různých teorií (podněcování, odpovědnost za jednání jiné osoby atd.). Zejména civilní delikty spáchané společnostmi jsou někdy přičitatelné jejich vedoucím osobám (z důvodu, že sporné jednání nařídili, že měli právo, možnost nebo povinnost je řídit apod.), a to bez ohledu na povinnosti, které jsou jinak uloženy členům statutárního orgánu na základě „práva obchodních společností“. *Podstata* takové potenciální přičitatelnosti odpovědnosti je ze své podstaty „deliktní“. Zaměřuje se na zajištění toho, aby byla dodržována pravidla chování ve společnosti a aby byly osoby poškozené porušením těchto pravidel řádně odškodněny. Přičítání určitých protiprávních jednání, kterých se dopustí společnosti, vedoucím osobám, které je řídí, může přispět k zajištění toho, aby takové právnické osoby uvedená pravidla řádně zohledňovaly a aby se poškození mohli v případě porušení pravidel

¹² – Obdobně viz rozsudek ze dne 6. června 2019, Weil (C-361/18, EU:C:2019:473, bod 43 a citovaná judikatura).

¹³ – Pokud jde o maltské právo obchodních společností, viz čl. 136A odst. 3 maltského zákona o obchodních společnostech.

¹⁴ – Viz Calliess, G.-P. a Renner, M., *Rome Regulations: Commentary*, 3. vyd., Kluwer Law International, 2020, s. 478 a 479, bod 52.

domoci nápravy. „Deliktní“ povahu uvedené otázky potvrzuje i čl. 15 písm. g) nařízení Řím II. Uvedené ustanovení totiž upřesňuje, že „odpovědnost za jednání jiné osoby“ se řídí rozhodným právem pro „mimosmluvní závazkové vztahy“ vyplývající z civilního deliktu.

39. Zadruhé je možné, že za skutkových okolností daných v projednávané věci může NM a OU *nad rámec* „deliktní“ odpovědnosti/„mimosmluvní povinnosti“ vyplývající z porušení rakouského zákona o hazardních hrách vzniknout *také* odpovědnost/„mimosmluvní závazkový vztah“ podle „práva obchodních společností“, a to za porušení povinnosti řádné péče, která je jim uložena z důvodu jejich funkce, aby bylo zajištěno, že společnost bude plnit své zákonné povinnosti. Běžně se totiž stává, že jediná událost vede ke vzniku vícero druhů odpovědnosti na straně vedoucí osoby společnosti¹⁵. Uvedené „závazkové vztahy“ jsou však *odlišné* a podle toho jsou i klasifikovány, ve světle příslušné podstaty každého z nich: řídí se různými právními předpisy, které jsou určeny podle různých kolizních norem (nařízení Řím II na jedné straně, vnitrostátní normy na straně druhé). Připomínám, že v projednávané věci spočívá nárok TE na „deliktní“ odpovědnosti NM a OU, nikoli na jakékoli potenciální souběžné odpovědnosti podle „práva obchodních společností“, kterou by mohli nést.

40. S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na první předběžnou otázku odpovědět tak, že výjimka týkající se „mimosmluvních závazkových vztahů, které vyplývají z práva obchodních společností“, stanovená v čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Řím II, se nevztahuje na údajný „mimosmluvní závazek“ vedoucí osoby společnosti vyplývající z porušení povinnosti nebo zákazu uloženého zákonem nezávisle na funkci takové osoby, jako je zákaz nabízet hazardní hry v daném členském státě bez koncese vydané orgány uvedeného státu, který je uložen všem.

B. K otázce země, kde „škoda“ vznikla, ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II (druhá předběžná otázka)

41. Z předchozí části tohoto stanoviska vyplývá, že se nařízení Řím II použije na takový „mimosmluvní závazkový vztah“, jako je ten, z něhož vychází nárok TE. Nyní se budu zabývat otázkou práva, kterým se bude uvedený „závazkový vztah“ podle nařízení Řím II řídit.

42. Žádné ze zvláštních pravidel stanovených v člancích 5 až 9 nařízení Řím II se nevztahuje na takový civilní delikt, jako je delikt dotčený v projednávané věci. Právo rozhodné pro „mimosmluvní závazkový vztah“ vyplývající z uvedeného civilního deliktu rovněž nebylo určeno volbou stran, jak umožňuje článek 14 uvedeného nařízení. Rozhodné právo tedy musí být určeno na základě obecného pravidla stanoveného v čl. 4 odst. 1 uvedeného aktu.

43. Podle zmíněného obecného pravidla je rozhodným právem pro „mimosmluvní závazkové vztahy“, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde „škoda“ vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke „skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody“, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví „nepřímé následky“ této skutečnosti.

44. V této souvislosti se předkládající soud svou druhou předběžnou otázkou v podstatě táže, co je onou „škodou“ způsobenou (údajným) civilním deliktem, z něhož vychází nárok TE, a jaké místo je třeba považovat za místo, kde uvedená „škoda“ vznikla, ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II. Předkládající soud ve své otázce uvádí několik hraničních určovatелů, které by mohly být v tomto ohledu relevantní. K pochopení složitosti této otázky je podle mého názoru nutno podat několik vysvětlení na úvod.

¹⁵ – Viz rozsudek ze dne 10. září 2015, Holterman Ferho Exploitatie a další (C-47/14, EU:C:2015:574, bod 19).

45. Pro účely uvedeného nařízení definuje čl. 2 odst. 1 nařízení Řím II pojem „škoda“ jako „*jakékoli následky* civilního deliktu [...]“ (kurzivou zvýraznil autor tohoto stanoviska). Z bodu 43 výše nicméně vyplývá, že čl. 4 odst. 1 uvedeného nařízení spočívá na jemnějším rozlišování mezi *přímou*¹⁶ „škodou“ způsobenou škodnou událostí a *nepřímými* „následky“ takové události. Pouze přímá „škoda“ je relevantní pro určení práva rozhodného pro civilní delikt.

46. V řadě případů lze poměrně jednoznačně rozlišit mezi přímou „škodou“ způsobenou škodnou událostí a jejími „nepřímými následky“. Například v případě dopravní nehody je takovou „škodou“ *fyzická* újma na zdraví poškozeného nebo *věcná* škoda na jeho vozidle, které byly způsobeny uvedenou nehodou. Taková škoda vznikla v místě, kde došlo ke srážce. Další hospodářské následky dotčené újmy na zdraví (náklady na lékařskou péči, ztráta příjmů způsobená újmou na zdraví apod.) nebo škody na majetku (náklady na opravu vozidla atd.) jsou „nepřímými následky“ nehody¹⁷.

47. Naproti tomu může být rozlišování mezi přímou „škodou“ způsobenou škodnou událostí a jejími „nepřímými následky“ poněkud problematické v situacích, kdy ztráta tvrzená žalobcem se nijak *fyzicky neprojeví*. Právě taková situace nastala v projednávané věci: ztráty z hazardních her, které si nárokuje TE, spočívají v podstatě ve snížení *nehmotného*, peněžního majetku. Spadají do kategorie „čistě hospodářských“ nebo „čistě finančních“ ztrát. Proto pokládá předkládající soud svou druhou předběžnou otázku.

48. Po tomto vyjasnění bych k odpovědi na uvedenou otázku připomněl, že obecně řečeno „škodu“ předvídanou v čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II představují přímé dopady deliktu na poškozeného (či přesněji na právem chráněný zájem poškozeného, které se nárok týká). To závisí na povaze (údajného) civilního deliktu, z něhož nárok vychází¹⁸. Určení takové „škody“ tedy vyžaduje nejprve analýzu charakteristických prvků dotčeného civilního deliktu. Nicméně vzhledem k tomu, že zjišťování „škody“ se provádí pro účely určení rozhodného práva podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II, je třeba mít na paměti cíl sledovaný uvedeným ustanovením. Volba země, v níž „škoda“ vznikla, jako hraničního určovatele, jak tuto volbu provedl unijní normotvůrce, měla za cíl zajistit ve většině případů použití práva, které má nejužší vazbu na dotčený civilní delikt a je předvídatelné jak pro poškozeného, tak pro osobu, která se deliktu dopustila, čímž bude zajištěna právní jistota. Cílem uvedeného hraničního určovatele bylo rovněž zajistit „spravedlivou rovnováhu“ mezi zájmy stran¹⁹. Kritérium zvolené pro určení uvedené „škody“ musí být přesvědčivé z hlediska uvedených cílů a může se lišit od řešení, které může v tomto ohledu existovat v hmotném právu²⁰.

49. V této souvislosti je nutno zohlednit i judikaturu Soudního dvora týkající se čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia. Připomínám, že zmíněné ustanovení obsahuje pravidlo zvláštní příslušnosti ve „věcech týkajících se deliktů [...] odpovědností“, které stanoví příslušnost soudů „místa, kde došlo [...] ke škodné události“. V rozsudku Bier²¹ Soudní dvůr konstatoval, že takovým místem je jak: i) místo, kde došlo ke „škodě“, tak ii) místo, kde nastala událost, z níž „škoda“ vznikla (takže pokud se jedná o dvě různá místa, může si žalobce vybrat, kde podá žalobu). Pokud jde o první kritérium, Soudní dvůr v rozsudku Marinari²² rozhodl, že toto kritérium je omezeno na místo, kde vznikla

¹⁶ – K tomuto výrazu viz bod 16 odůvodnění nařízení Řím II.

¹⁷ – V tomto smyslu viz bod 17 odůvodnění nařízení Řím II.

¹⁸ – Obdobně viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci Löber (C-304/17, EU:C:2018:310, body 69 a 70 a odkazy).

¹⁹ – Viz body 6, 14 a 16 odůvodnění nařízení Řím II.

²⁰ – Viz rozsudek ze dne 10. prosince 2015, Lazar (C-350/14, EU:C:2015:802, bod 21).

²¹ – Rozsudek ze dne 30. listopadu 1976 (21/76, EU:C:1976:166, body 24 a 25).

²² – Rozsudek ze dne 19. září 1995 (C-364/93, EU:C:1995:289, bod 15).

„počáteční škoda“, a nevztahuje se na žádné místo, kde poškozený tvrdí, že mu vznikly další „nepřímé následky“ škodné události. Vzhledem k tomu, že čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia a čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II jsou založeny na stejném rozlišování a sledují podobné cíle (přínejmenším pokud jde o úzkou vazbu na civilní delikt, předvídatelnost a právní jistotu)²³, je třeba zajistit jednotný výklad obou ustanovení²⁴.

50. Ve světle skutečností shrnutých v bodech 8 až 11 výše předkládají vedlejší účastníci řízení diametrálně odlišné názory na to, co by mělo být v projednávané věci považováno za přímou „škodu“ způsobenou (údajným) civilním deliktem, z něhož vychází nárok TE, a kde uvedená „škoda“ vznikla ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II.

51. Na jedné straně stojí NM a OU, maltská vláda a Komise a tvrdí, že uvedenou „škodu“ tvoří ztráty z hazardních her, které TE utrpěl, když si vsadil na internetových stránkách společnosti Titanium a tyto sázky prohrál. Příмым následkem uvedených ztrát bylo zmenšení, a v konečném důsledku úplná ztráta specifického majetku TE, odlišitelného od zbytku jeho *patrimoine*, a sice peněžní částky, kterou dobrovolně převedl na bankovní účet na ochranu hráčů za účelem dobití svého (virtuálního) hráčského účtu²⁵. Uvedená „škoda“ vznikla v místě, kde se nachází zmíněný bankovní účet, přičemž za toto místo se považuje sídlo provozovny, u níž byl uvedený účet veden²⁶. Vzhledem k tomu, že dotčená banka má sídlo na Maltě, vznikla „škoda“ právě v uvedené zemi, a nárok TE se tedy podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II řídí maltským právem. Naproti tomu finanční dopady, které měla uvedená ztráta na majetek TE jako celek, jsou pouhými „nepřímými následky“ tvrzeného civilního deliktu. I kdybychom tedy připustili, že TE pocítil tyto dopady v místě svého obvyklého bydliště v Rakousku (na základě fikce, že tam se nachází „středisko jeho majetku“), není to podle zmíněného ustanovení relevantní.

52. Na druhé straně stojí TE, jakož i rakouská, německá a belgická vláda, kteří mají v podstatě za to, že přímou „škodou“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II je počáteční převod peněz ve prospěch společnosti Titanium, který TE uskutečnil za účelem dobití svého (virtuálního) hráčského účtu a vsazení peněz. Má se za to, že uvedená „škoda“ vznikla v Rakousku, a to vzhledem ke kombinaci faktorů, a sice skutečnosti, že činnost společnosti Titanium byla zaměřena na Rakousko, že se TE účastnil sporných hazardních her z uvedené země, že převedl dotčené peníze ze svého rakouského bankovního účtu, že měl obvyklé bydliště a „středisko svého majetku“ v Rakousku a že jeho nárok vychází z údajného porušení rakouského zákona o hazardních hrách²⁷. Uvedený civilní delikt se tak řídí rakouským právem na základě čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II.

53. Je nutno připustit, že volba mezi uvedenými dvěma řešeními není snadná. Po pečlivém posouzení se nicméně v zásadě přikláním ke druhému názoru.

54. Řešení navrhované NM a OU, maltskou vládou a Komisí se v zásadě opírá o analogii s rozsudkem Kronhofer²⁸, který se týká pravidla příslušnosti použitelného na „věci týkající se deliktní odpovědnosti“, které je nyní zakotveno v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia. V uvedené věci

²³ – Viz rozsudek ze dne 17. října 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, body 26 a 28 a citovaná judikatura).

²⁴ – Viz bod 7 odůvodnění nařízení Řím II a rozsudek BMA Nederland (bod 60).

²⁵ – Z důvodu, že: i) sázky byly uskutečněny z peněžních prostředků připsaných na (virtuální) hráčský účet a případné ztráty by měly dopad na zůstatek na tomto virtuálního účtu a ii) vzhledem k tomu, že na bankovním účtu na ochranu hráčů byly uloženy peněžní prostředky odpovídající kladnému zůstatku na všech hráčských účtech, došlo by v případě ztrát z hazardních her v konečném důsledku k odepsání peněžních prostředků připsaných na uvedený bankovní účet.

²⁶ – To odpovídá písmenu b) druhé předběžné otázky.

²⁷ – Uvedený přístup slučuje písmena a), c), d) a e) druhé předběžné otázky.

²⁸ – Rozsudek ze dne 10. června 2004 (C-168/02, dále jen „rozsudek Kronhofer“, EU:C:2004:364).

spotřebitel s bydlištěm v Rakousku (R. Kronhofer) uzavřel smlouvu s investiční společností v Německu. V důsledku této skutečnosti převedl na investiční účet otevřený u společnosti v Německu peněžní prostředky, které byly následně použity k upsání finančních nástrojů. Tyto nástroje ztratily na hodnotě, což vedlo ke ztrátě části investovaných peněžních prostředků.

55. Z uvedeného rozsudku lze dovodit, že podle názoru Soudního dvora je přímou „škodou“ ztráta části peněžních prostředků uložených na investičním účtu. Uvedená „škoda“ vznikla v Německu, v místě, kde se nacházela provozovna, u níž byl účet otevřen²⁹. Naproti tomu finanční dopady, které měla uvedená ztráta na majetek R. Kronhofera jako celek, jsou pouhými „nepřímými následky“ škodné události. I za předpokladu, že R. Kronhofer pocítil zmíněné dopady v místě svého bydliště v Rakousku (na základě fikce, že se tam nacházelo „středisko majetku“ poškozeného)³⁰, nemohla tato skutečnost odůvodnit svěřeni příslušnosti soudům uvedeného místa³¹.

56. Řešení dovozené z rozsudku Kronhofer je podle mého názoru vhodné pro případy, kdy osoba i) pověřila jinou osobu (typicky banku nebo investiční společnost), aby obhospodařovala určitý její majetek, ii) za tímto účelem dobrovolně oddělila majetek ze zbývající části svého *patrimoine* jeho složením na zvláštní účet po dohodě s osobou, jíž udělí pokyny a iii) osoba, jíž udělí pokyny, se následně dopustí civilního deliktu souvisejícího se špatným obhospodařováním dotčeného majetku (nedbalé investování, zpronevěra, nadměrné obchodování atd.). V takovém případě může být za přímou „škodu“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II přesvědčivě považováno zmenšení nebo ztráta způsobená na takovém konkrétním majetku (neboť ochrana tohoto finančního zájmu žalobce je jádrem dotčeného civilního deliktu) a tato „škoda“ vzniká v zemi, kde byl dotčený majetek složen. Právo uvedené země má nejužší vazbu na dotčený civilní delikt a vzhledem k tomu, že se strany dohodly na tom, co se má s majetkem stát, obě strany by mohly předvídat, že se použije uvedené právo.

57. (Údajný) civilní delikt, z něhož vychází nárok TE, je však zcela odlišný od výše popsaných civilních deliktů. Jak zdůrazňují TE, jakož i rakouská, německá a belgická vláda, uvedený civilní delikt se netýká špatného obhospodařování peněžní částky společností Titanium, kterou TE převedl na bankovní účet na ochranu hráčů za účelem dobití svého (virtuálního) hráčského účtu. Připomínám, že údajné protiprávní jednání spíše spočívá v tom, že Titanium tyto hazardní hry nabízela TE, přestože nebyla držitelkou koncese vyžadované rakouským zákonem o hazardních hrách.

58. S ohledem na charakteristické rysy uvedeného civilního deliktu mám za to, že TE se svým nárokem snaží hájit zájmy spotřebitelů chráněné rakouským zákonem o hazardních hrách, které souvisejí s nenabízením hazardních her, s výjimkou regulovaných her s koncesí (čímž se předchází závislosti na hazardních hrách a sociálním a finančním důsledkům této závislosti,

²⁹ – Účetní měna není hmotným majetkem. Jedná se v podstatě o pohledávku majitele účtu vůči bance, která účet vede, na základě smlouvy o vedení účtu. Místo, kde se účetní měna nachází, musí být určeno prostřednictvím právní fikce, tj. použití místa provozovny, která účet vede (resp. kód země čísla IBAN dotčeného účtu, což obvykle vede ke stejnému výsledku) (viz Lehmann, M., „Where does economic loss occur?“, *Journal of Private International Law*, sv. 7, 2011, s. 527 až 550, zejm. s. 532, 534 a 535).

³⁰ – Neexistuje nic jako „středisko majetku“ určité osoby. Takové „středisko“ a jeho potenciální umístění v obvyklém bydlišti uvedené osoby jsou právními fikcemi.

³¹ – V tomto smyslu viz rozsudek Kronhofer (body 17 až 21).

podvodům atd.)³². Zásahem do uvedených zájmů, a tedy „škodou“ způsobenou civilním deliktem, je účast TE na takové hazardní hře, konkrétní vsazení peněz (přičemž kdyby byl zákon dodržen, nikdy by tak nemohl učinit)³³.

59. V tomto kontextu mám za to, že otevření hráčského účtu TE na internetové stránce společnosti Titanium a zaplacení peněz společnosti Titanium za účelem dobití uvedené účtu jsou pouhými přípravnými úkony vedoucími k uvedené „škodě“. Z toho zejména vyplývá, že bankovní účet (resp. přidružená kreditní karta), který hráč k tomuto účelu používá, je pro účely čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II irelevantní. Kromě toho označení místa, kde se uvedený účet nachází, jako hraničního určovatele by bylo jen stěží v souladu s cíli, které uvedené ustanovení sleduje, tedy úzká vazba, předvídatelnost a právní jistota. Mohlo by se stát, že hráč bude mít bankovní účty v několika zemích a kterýkoli z nich použije k dobití svého hráčského účtu. Takový faktor by tak mohl vést k použití práva, které nemá žádnou vazbu na civilní delikt a nebylo by pro pachatele tohoto civilního deliktu předvídatelné³⁴.

60. Další nepříznivé finanční následky vyplývající z uskutečnění sázek³⁵ (jako je nemožnost požadovat vrácení jakýchkoli peněz po společnosti provozující hazardní hry, neboť na hráčském účtu již není žádný kladný zůstatek) jsou podle mého názoru rovněž „nepřímými následky“ civilního deliktu, které nejsou pro určení rozhodného práva podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II relevantní. Kromě toho by místo, kde nastaly uvedené „následky“, jakožto hraniční určovatel bylo špatnou volbou. Vzhledem k tomu, že k takovým následkům dochází v zemi, v níž má společnost provozující hazardní hry peněžní prostředky hráčů (v projednávané věci v místě, kde je veden bankovní účet na ochranu hráčů), by nebylo vhodné. Taková země by nebyla pro hráče nutně předvídatelná³⁶. „Svěření“ (tak říkajíc) uvedených finančních prostředků společnosti Titanium je podružným aspektem účasti na hazardních hrách³⁷ a rozhodné právo by nemělo být závislé na takovém uspořádání. Jak bylo uvedeno výše, bankovní účet může dnes být otevřen kdekoli; s takovým faktorem by společnosti provozující hazardní hry dokonce mohly manipulovat pro účely volby práva. V důsledku toho nemusí mít právo země, v níž se uvedený účet nachází, žádnou zvláště úzkou vazbu na dotčený civilní delikt. Místo, kde došlo k uvedeným finančním následkům, alternativně ve „středisku majetku“ hráče, by bylo příliš nepřírozenou fikcí.

61. Vzhledem k tomu, že „škoda“ ve smyslu nepříznivých dopadů na uplatňované chráněné zájmy nastala účastí spotřebitele na hazardních hrách bez koncese, vznikla uvedená „škoda“ v místě, kde se tyto hry uskutečnily. Podle mého názoru tohoto hraničního určovatele pro určení místa, kde vznikla přímá „škoda“ pro účely čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II, odpovídá současnému trendu

³² – Pokud stát zakazuje nebo reguluje nabízení hazardních her, je to (mimo jiné) ve vlastním zájmu jeho obyvatel, a to s ohledem na rizika spojená s hraním hazardních her z hlediska závislosti atd.

³³ – TE k uvedené „škodě“ zjevně přispěl tím, že se rozhodl hrát hazardní hry. V Rakousku také mohlo být protiprávní, že se jich účastnil. Nicméně tyto otázky se týkají meritorního posouzení věci (viz bod 76 níže).

³⁴ – Obdobně viz rozsudek ze dne 16. června 2016, *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, bod 38).

³⁵ – Samozřejmě že pokud hráč ve skutečnosti o vsazené peníze nepřišel, pak navzdory případnému zásahu do jeho chráněných zájmů v důsledku prosté skutečnosti spočívající v hraní hazardních her bez koncese, by byl takový hráč sotva schopen prokázat vznik ztráty, jejíž náhradu by mohl požadovat. Opět se však jedná o otázku věci samé.

³⁶ – Je nutno připustit, jak zdůrazňují NM a OU, že když hráči platili bankovním převodem, obdrželi IBAN bankovního účtu na ochranu hráčů, a tak se o něm v daném okamžiku nutně dozvěděli. Nicméně pokud hráči použili pro účely doplnění peněžních prostředků na svůj hráčský účet svou kreditní kartu, uvedené informace nutně neobdrželi. NM a OU namítají, že bankovní účet na ochranu hráčů byl popsán ve všeobecných podmínkách společnosti Titanium. Jak však uvádí TE, lidé takovým všeobecným podmínkám jen zřídkakdy věnují velkou pozornost.

³⁷ – Takový systém existuje, jak zdůrazňuje belgická vláda, pouze z praktických důvodů: bylo by těžkopádné, pokud by hráč musel provést platbu (například svou kreditní kartou) ve prospěch společnosti provozující hazardní hry pokaždé, když si vsadí.

judikatury Soudního dvora podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia, pokud jde o finanční ztráty způsobené transakcemi, které by poškozené osoby neuskutečnily vůbec (nebo by je alespoň neuskutečnily za stejných podmínek), kdyby nebylo jednání pachatele civilního deliktu³⁸.

62. Podle uvedeného hraničního určovatele je snadné určit místo, kde vznikla přímá „škoda“, v případě, že se osoba účastnila hazardních her bez koncese na určitém fyzickém místě (například nelegální kasino). Taková „škoda“ vznikla právě na uvedeném místě. Problém v projednávané věci spočívá v tom, že se TE účastnil takových her on-line, na internetových stránkách společnosti Titanium.

63. NM a OU, jakož i maltská vláda v podstatě navrhují přijmout právní fikci, podle které se sporné hazardní hry uskutečnily na Maltě, přičemž se dovolávají tvrzení, že všechna zařízení a infrastruktury, včetně serverů, používané společností Titanium k nabízení uvedených her a zpracovávání sázek se nacházely v uvedené zemi, že i internetové stránky a (virtuální) hráčské účty byly zaměstnanci společnosti Titanium spravovány v uvedené zemi a že všechna rozhodnutí přijatá jednatelem společnosti Titanium týkající se její činnosti byla rovněž přijímána na Maltě.

64. Podle mého názoru není pochyb o tom, že všechna rozhodnutí a jednání společnosti Titanium a NM a OU, která vedla k (tvrzenému) nepříznivému zásahu do zájmů TE, se uskutečnila na Maltě. To však z Malty především činí zemi, kde „došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II. Jak bylo uvedeno v bodě 43 výše, tento hraniční určovatel byl unijním normotvůrcem záměrně odmítnut, pokud jde o právo rozhodné pro civilní delikty, a to mimo jiné z toho důvodu, že nezajišťuje „spravedlivou rovnováhu“ mezi zájmy stran³⁹ (neboť by podle mého názoru často vedl k určení práva země, v níž má pachatel civilního deliktu sídlo nebo obvyklé bydliště).

65. Tvrzení, že v projednávané věci rovněž došlo k přímé „škodě“ na Maltě na základě fikce, že se sporné hazardní hry uskutečnily v uvedené zemi, by podle mého názoru výše zmíněný záměr normotvůrce ignorovalo. Naproti tomu je v projednávané věci podle všeho vhodné spíše vycházet z fikce, že se uvedené hry uskutečnily v Rakousku, jak v podstatě tvrdí TE, jakož i rakouská, německá a belgická vláda, což vede k použití rakouského práva podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II.

66. Na rozdíl od toho, co tvrdí NM a OU, není uvedená fikce odůvodněna výlučně skutečností, že internetové stránky společnosti Titanium jsou v Rakousku dostupné. Je totiž nesporné, že společnost Titanium *směřovala* svou činnost (mimo jiné) na rakouské spotřebitele, jako TE. Název dotčených internetových stránek byl v němčině (www.drueckglueck.com) a uvedený jazyk byl na těchto stránkách používán, rovněž byla použita neutrální doména nejvyšší úrovně „.com“ (namísto maltské „.mt“) a tyto internetové stránky byly v Rakousku zjevně předmětem reklamy. Vzhledem k výše uvedenému lze podle mne považovat skutečnost, že TE uskutečnil sázky z Rakouska, za rozhodující⁴⁰. Tato fikce je navíc v souladu s podstatou nároku TE: vzhledem k tomu, že působnost rakouského zákona o hazardních hrách jakožto veřejnoprávního aktu přijatého rakouským státem je omezena na rakouské území, mohl být zájem spotřebitele chráněný uvedeným zákonem porušen pouze v případě, že se spotřebitel účastnil hazardních her bez koncese v Rakousku.

³⁸ – Viz rozsudky ze dne 9. července 2020, Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, body 29 až 40), a ze dne 15. července 2021, Volvo a další (C-30/20, EU:C:2021:604, body 39 a 40). Pokud jde o rozhodnutí, které lze chápat stejným způsobem, viz rovněž rozsudek ze dne 12. května 2021, Vereniging van Effectenbezitters (C-709/19, EU:C:2021:377, bod 35).

³⁹ – V tomto smyslu viz body 15 a 16 odůvodnění nařízení Řím II.

⁴⁰ – To odpovídá písm. c) druhé předběžné otázky. Obdobně viz rozsudky ze dne 3. října 2019, Verein für Konsumenteninformation (C-272/18, EU:C:2019:827, bod 53), a ze dne 28. listopadu 2024, VariusSystems digital solutions (C-526/23, EU:C:2024:985, bod 22).

67. NM a OU v souvislosti s touto fikcí namítají, že ve skutečnosti TE mohl na internetové stránky společnosti Titanium vstupovat odkudkoli, včetně míst mimo Rakousko, například pomocí chytrého telefonu. Není ostatně jasné, kde přesně se TE nacházel, když vstupoval na internetové stránky. Kromě toho se dotčený civilní delikt netýká pouze jediné sázky, ale celé řady sázek, které mohly být uskutečněny z různých míst, v Rakousku i za jeho hranicemi.

68. Rozhodné právo by se samozřejmě nemělo měnit pro každou uskutečněnou sázku v závislosti na tom, kde se TE v té době nacházel. Nejen že by mohlo být obtížné prokázat, ze kterých míst přesně byly dotčené sázky uskutečněny, ale takový přístup by rovněž mohl vést k fragmentaci rozhodného práva a k určení práva (či práv), které nemá žádnou, nebo jen zanedbatelnou vazbu na dotčený civilní delikt a které by mohlo být pro pachatele civilního deliktu zcela nepředvídatelné⁴¹.

69. Zmíněným problémům lze nicméně předejít tak, že se bude mít za to, že (všechny) sázky byly v rozhodné době uskutečněny v obvyklém bydlišti TE v Rakousku, bez ohledu na to, kde se skutečně nacházel v době, kdy hazardní hru hrál.

70. Podle mého názoru vede tento výklad k určení práva (v projednávané věci rakouského práva), které úzce souvisí s údajným civilním deliktem (který, připomínám, spočívá právě v tom, že hazardní hry byly podle rakouského zákona o hazardních hrách nelegální). Takové určení je rovněž v souladu s cíli právní jistoty a předvídatelnosti: jednoduše řečeno, jak zdůrazňují TE, jakož i rakouská, německá a belgická vláda, maltská společnost provozující hazardní hry, která zaměřuje svou činnost na určitý členský stát, může důvodně očekávat, že by se na civilní delikty související s takovou činností mohlo použít právo uvedeného státu⁴².

71. S ohledem na výše uvedené je třeba na druhou předběžnou otázku odpovědět tak, že pokud spotřebitel tvrdí, že utrpěl ztráty z hazardních her z toho důvodu, že se z členského státu svého obvyklého bydliště účastnil on-line hazardních her, které mu nabízel poskytovatel usazený v jiném členském státě bez koncese udělované orgány prvně uvedeného státu, vznikla „škoda“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II v prvně uvedeném státě jako v zemi, ze které byly sázky uskutečněny.

C. Má být rozhodnuto tak, že se právo určené podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II nepoužije v důsledku uplatnění čl. 4 odst. 3 uvedeného aktu?

72. NM a OU, jakož i maltská vláda před Soudním dvorem tvrdí, že v případě, že by navzdory jejich návrhu mělo být na základě čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II jako právo rozhodné pro civilní delikt, z něhož vychází návrh TE, určeno rakouské právo, mělo by být rozhodnuto tak, že se uvedené právo nepoužije na základě „únikové doložky“ stanovené v čl. 4 odst. 3 uvedeného aktu. Podle jejich názoru „vyplývá[...] ze všech okolností [projednávané věci], že [byl] civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí“, jak předvídá čl. 4 odst. 3, a sice s Maltou. Podle uvedeného ustanovení by se tedy místo rakouského mělo použít maltské právo. Vzhledem k tomu, že uvedená otázka se týká druhé předběžné otázky, budu se jí stručně zabývat.

⁴¹ – Takový přístup by byl ještě problematictější podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia. Určení několika míst, kde vznikla „škoda“, by totiž vedlo k místní příslušnosti právě takového počtu soudů v Rakousku, a možná i za jeho hranicemi.

⁴² – Obdobně viz rozsudek ze dne 15. července 2021, Volvo a další (C-30/20, EU:C:2021:604, bod 42), jakož i stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Stichting Right to Consumer Justice a Stichting App Stores Claims (C-34/24, EU:C:2025:212, body 81 až 86).

73. Úvodem považuji za potřebné zdůraznit, že účelem „únikové doložky“ zakotvené v čl. 4 odst. 3 nařízení Řím II je sice vytvoření protiváhy k „rigidnímu“ obecnému pravidlu stanovenému v čl. 4 odst. 1 uvedeného aktu tím, že poskytne soudu, u něhož byla podána žaloba, určitou flexibilitu, aby bylo ve všech případech zajištěno, že rozhodným právem bude právo, které má skutečně nejužší vazbu na dotčený civilní delikt⁴³, nicméně nepoužití práva určeného podle čl. 4 odst. 1 by mělo být *výjimečné*, aby byla zajištěna předvídatelnost a právní jistota, které nařízení Řím II sleduje. Jak vyplývá ze znění čl. 4 odst. 3, „úniková doložka“ by měla být použita pouze tehdy, pokud je na základě celkové analýzy okolností věci civilní delikt *zjevně* úžeji spojen s jinou zemí, než je země, kde „škoda“ vznikla. Splnit podmínky takto nastavené normy není snadné.

74. Jak tvrdí TE a rakouská, německá a belgická vláda, v projednávané věci podmínky této normy splněny nebyly. Ačkoli má dotčený civilní delikt nepopíratelně vazby na Maltu, nejsou tyto vazby pro účely volby práva *zjevně* důležitější než vazby, které jej pojí s Rakouskem.

75. Sídlo a zařízení společnosti Titanium se sice nacházely na Maltě, nicméně sporné hazardní hry byly směřovány na Rakousko, zemi, kde měl TE obvyklé bydliště a z níž se uvedených her účastnil. Možná že NM a OU plnili své povinnosti z Malty podle maltského práva obchodních společností, ale je nutno připomenout, že nárok TE vychází z údajného porušení rakouských pravidel týkajících se hazardních her. Umístění bankovního účtu na ochranu hráčů na Maltě není, jak jsem vysvětlil v předchozí části, pro dotčený civilní delikt relevantní (což ostatně platí i pro umístění osobního bankovního účtu TE v Rakousku). Konečně, pokud jde o argument předložený NM a OU, jakož i maltskou vládou, podle kterého se smlouva o hazardních hrách uzavřená mezi TE a společností Titanium řídila maltským právem, je pravda, že čl. 4 odst. 3 nařízení Řím II upřesňuje, že *zjevně* užší vztah k jiné zemi „*by mohl* být založen zejména na již existující[...] [smlouvě] mezi stranami [...] kter[á] úzce souvisí s daným civilním deliktem“ (kurzivou zvýraznil autor tohoto stanoviska). Nicméně zaprvé uvádím, že nejsem přesvědčen o tom, že dotčená smlouva je pro údajný civilní delikt podstatná. Zadruhé není ani zdaleka zřejmé, že se uvedená smlouva řídila maltským právem. Vzhledem k tomu, že byla uzavřena mezi spotřebitelem a podnikatelem, který směřoval svou činnost na spotřebitele, řídila se spíše právem země, v níž měl spotřebitel obvyklé bydliště (jinými slovy rakouským právem), v souladu s čl. 6 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy⁴⁴.

76. K projednávané věci bych rád uvedl ještě jednu poznámku. Toto stanovisko se v plném rozsahu týká práva rozhodného pro civilní delikt, z něhož vychází nárok TE. Otázka, zda je tento nárok opodstatněný, je zcela odlišnou záležitostí. Například to, zda by měl mít TE nárok na náhradu za ztráty, které mu vznikly, nebo zda by přiznání takového odškodnění mělo být odmítnuto z důvodu, že TE k uvedeným ztrátám přispěl nebo se sám dopustil protiprávního jednání tím, že se rozhodl účastnit hazardních her nabízených společností Titanium, je otázkou *merita věci*, o níž je nutno rozhodnout podle rakouského práva civilních deliktů. Významná část diskuse před Soudním dvorem se rovněž týkala problematiky toho, zda je uložení povinnosti společností provozujícím hazardní hry usazeným na Maltě a s maltskými koncesemi, podle které jsou povinny dodržovat rakouský zákon o hazardních hrách (a stanovení deliktovní odpovědnosti uvedených společností a členů jejich statutárních orgánů, pokud uvedenou povinnost nesplní), slučitelné s volným pohybem služeb zaručeným článkem 56 SFEU. I to je otázka týkající se věci samé, o níž musí rozhodnout soud, u něhož je žaloba podána, v rámci

⁴³ – Viz bod 14 odůvodnění nařízení Řím II.

⁴⁴ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 17. června 2008 (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6). I kdyby uvedená smlouva obsahovala ujednání o volbě práva určující maltské právo, mohl by se spotřebitel vždy dovolávat ochrany, kterou mu poskytují kogentní ustanovení rakouského práva na základě čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I.

meritorního posuzování věci. Je zřejmé, že pokud by relevantní ustanovení rakouského zákona o hazardních hrách vedla k neodůvodněnému omezení uvedené svobody, nemohla by NM a OU žádná taková odpovědnost vzniknout, a nárok TE by tedy musel být zamítnut. Pokud by naopak zmíněný zákon s dotčenou svobodou slučitelný byl, bylo by v souladu s uvedenou svobodou také dovození odpovědnosti dotčených jednatelů za protiprávní jednání, kterého se dopustila společnost Titanium.

V. Závěry

77. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky položené Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) odpověděl následovně:

„1) Článek 1 odst. 2 písm. d) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

musí vykládat v tom smyslu, že výjimka týkající se údajných ‚mimosmluvních závazkových vztahů, které vyplývají z práva obchodních společností‘ zakotvená v uvedeném ustanovení se nevztahuje na ‚mimosmluvní závazek‘ vedoucí osoby společnosti vyplývající z porušení povinnosti nebo zákazu uloženého zákonem nezávisle na funkci takové osoby, jako je zákaz nabízet hazardní hry v daném členském státě bez koncese vydané orgány uvedeného státu, který je uložen všem.

2) Článek 4 odst. 1 nařízení č. 864/2007

musí být vykládat v tom smyslu, že pokud spotřebitel tvrdí, že utrpěl ztráty z hazardních her z toho důvodu, že se z členského státu svého obvyklého bydliště účastnil on-line hazardních her, které mu nabízel poskytovatel usazený v jiném členském státě bez koncese udělované orgány prvně uvedeného státu, vznikla ‚škoda‘ ve smyslu čl. 4 odst. 1 uvedeného nařízení v prvně uvedeném státě jako v zemi, ze které byly sázky uskutečněny.“